

Verslag conferentie:

Migratie vanuit Afrikaans perspectief: De visie van de vakbond

“Iedereen die in Nederland werkt, moet hetzelfde kunnen verdienen en dezelfde rechten hebben,” zegt Tuur Elzinga, vicevoorzitter van de FNV, tijdens zijn inleidende speech op 28 februari in het hoofdkantoor in Utrecht.

Naar aanleiding van onder andere de oproep die de EVV aan haar leden deed, om ‘een bijdrage te leveren aan de verandering van de negatieve publieke kijk op migratie¹’, organiseerde de FNV-werkgroep Sub-Sahara Afrika de conferentie ‘Migratie vanuit Afrikaans perspectief: De visie van de vakbond’.

De oproep van de EVV was maar één van de aanleidingen, want er zijn voor de FNV veel redenen om aandacht aan dit onderwerp te besteden.

“De FNV ziet dat arbeidsmigratie er altijd is geweest en ook altijd zal blijven. En wij zeggen: voor arbeidsmigranten is er een plek op onze arbeidsmarkt. Wij willen alle arbeidsmigranten die hier werken ook steunen.”

Dat is geen makkelijk verhaal, licht Elzinga toe. Nederland en de EU hebben de verplichting om een menswaardig migratiebeleid uit te voeren, maar die verplichting wordt vaak niet nagekomen. De Europese zuidgrens is zo goed als gesloten, met alle gevolgen van dien. Er zijn veel vragen over hoe de arbeidsmarkt het best beschermd kan worden. Al met al is er een hoop discussie over het onderwerp, en ondertussen maken werkgevers dankbaar gebruik van de mogelijkheid om minder loon te geven. Er is een noodzaak om na te denken over hoe de FNV Afrikaanse arbeidsmigranten het beste kan en wil ondersteunen.

De gespreksleider vandaag is Godfrey Lado, zelf 22 jaar geleden als vluchteling uit Afrika naar Nederland gekomen en nu schrijver, spreker en adviseur op het gebied van migratie.

Het Afrikaanse perspectief

Joel Odigie, aanwezig namens de Afrikaanse tak van het IVV (ITUC-Africa), geeft tijdens zijn speech het Afrikaanse perspectief op arbeidsmigratie. Hij ziet dat een goede samenwerking belangrijk is, gezien alles wat er speelt.

“Ik ben niet alleen helemaal hierheen gekomen om jullie iets te vertellen, maar ook om naar jullie te luisteren.”

De negatieve berichtgeving en de verhalen van politici geven geen juist beeld van de situatie, zo laat Odigie zien aan de hand van een indrukwekkende hoeveelheid feiten. We hoeven niet bang te zijn, benadrukt hij. Het aantal Afrikaanse migranten in Europa is bijvoorbeeld niet zo groot. Ook zitten er veel positieve kanten aan hun aanwezigheid: ze zijn meestal jong en leveren een belangrijke economische bijdrage. Dat neemt niet weg dat de situatie aandacht nodig heeft. Afrikaanse migranten vertrekken zelden om economische redenen. Veel vaker emigreren Afrikanen vanwege bestaansonzekerheid, klimaatverandering, onderwijs of om nieuwe vaardigheden te leren.

---

¹ ETUC Action Programme 2019-2023; p.91, paragraaf 504.

ITUC-Africa doet veel op het gebied van migratievraagstukken, vertelt Odigie. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat het een optie moet zijn om te migreren, niet een kwestie van leven of dood. Ze zetten zich daarom in voor betere omstandigheden en toekomstperspectieven in Afrika. Daarnaast pleiten ze onder andere voor open grenzen binnen Afrika, en betere ondersteuning voor terugkerende migranten. Daar zijn al aardig wat stappen in gezet: er zijn resultaten om trots op te zijn, actieve vakbonden, veel goede programma's en initiatieven, en er wordt internationaal goed samengewerkt met grote migrantenorganisaties en de VN.

Dat neemt niet weg dat er behoefte is aan meer samenwerking. Odigie zou graag samen nadenken over wat de vakbonden voor elkaar kunnen betekenen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de vraag hoe er door Europa kan worden geïnvesteerd in Afrikaanse kennis, zodat Afrika mee kan komen in de digitale revolutie. Relevant is ook de vraag hoe er samen meer ingezet kan worden op handel en investeringen in Afrika, en een eerlijker belastingbeleid voor Europese bedrijven daar. Daarnaast is alles wat bijdraagt aan een positievere kijk op migranten zinvol, benoemt Odigie. Het blijft belangrijk dat vakbonden zoals de FNV zich inzetten om politici mee te krijgen in constructievere oplossingen, en dat de FNV het gesprek blijft aangaan met mensen die er extreme standpunten op nahouden. Uiteraard hoopt hij ook dat Afrikanen duidelijk worden vertegenwoordigd: "Migranten zijn goed georganiseerd. Ze zijn makkelijk te vinden in Nederland. Wat wil de vakbond voor hen doen?"

Het Europese perspectief

Na Odigie bespreekt Marco Cilento namens de EVV (ETUC) het Europese perspectief. Ook Cilento benadrukt hoe essentieel een goede samenwerking is. Veel leden zijn vooral bezig met eigen belangen en willen liever geen bemoeienis van buitenaf, merkt hij op. Gezamenlijke afspraken zijn echter hard nodig om op Europees niveau oplossingen te vinden.

Zo is er het probleem van de 'army of irregulars' dat we hebben gecreëerd, legt Cilento uit, een groep die volgens schattingen inmiddels bestaat uit bijna een miljoen mensen. Omdat migranten vaak niet goed geregistreerd worden na aankomst, in de hoop dat ze naar een ander land vertrekken, raken we ze kwijt. Er is dan geen zicht op hun arbeidssituatie. Ook verstrekken de meeste Europese landen, volgens de cijfers van Cilento, vrijwel geen visa voor arbeid, maar alleen voor asiel, studie en gezinshereniging. Die drie groepen mensen willen echter ook werken.

Een andere complicerende factor is dat het vrije verkeer binnen Europa ertoe leidt dat arbeiders vooral 'van de periferie naar het centrum van de markt' trekken. Minder aantrekkelijke landen zoals Hongarije kampen met grote tekorten op de arbeidsmarkt en proberen daarom achter de schermen arbeidsmigranten aan te trekken, terwijl daar ondertussen geen politiek draagvlak voor is. Het zijn allemaal factoren die 'irreguliere arbeid' veroorzaken.

Dat vraagt om een pragmatische aanpak op Europees niveau, betoogt Cilento, en ETUC zet zich dan ook in voor irreguliere werknemers. Ze wil bijvoorbeeld af van de enorme boetes voor werkgevers, aangezien diezelfde werkgever geen mogelijkheden heeft om de status van een irreguliere werknemer te normaliseren.

“De arbeidspositie moet altijd het zwaarst wegen. Als mensen werken, moeten ze gelijke rechten hebben.”

Cilento benadrukt aan het einde van zijn verhaal nog twee projecten in het bijzonder, waarbij betrokkenheid van Nederlandse collega's zeer welkom is: het project 'LABOUR INT' en 'MigrantNet'. Het eerste is een actieprogramma dat de ETUC graag verder wil uitbreiden, waarin samengewerkt wordt met werkgevers om te zorgen voor betere omstandigheden voor migranten. MigrantNet is een netwerk opgezet door de ETUC, waarin alle contactpunten die ondersteuning bieden aan migranten aan elkaar gelinkt zijn. De bedoeling is om zo de enorme hoeveelheid kennis die er al is, toegankelijk te maken.

De praktijk

Na een informatieve ochtend, gevuld met internationale perspectieven en initiatieven, wordt de middag ingeluid met een column uit de dagelijkse praktijk.

Babah Tarawally, schrijver en Trouw-columnist, kwam 25 jaar geleden als vluchteling uit Sierra Leone naar Nederland. In zijn column vertelt hij over het idealistische beeld dat hij had van Europa en het hemelse, goed-georganiseerde Nederland dat zijn schrijverschap mogelijk maakte. Hij vertelt ook over de soms harde realiteit in dat net iets te onnatuurlijk aangeharkte Nederland, en de druk om het hier namens en voor zijn familie goed te doen, door zijn vader 'vooruitgestuurd als een brief'.

“Er is geen enkele Afrikaan die niet gestuurd wordt door de gemeenschap. No African is an individual. Uiteindelijk zijn wij allemaal één mens.”

Het panel

Na het voorlezen van zijn column sluit Babah zich aan bij het panel dat in gesprek gaat met de deelnemers in de zaal.

Naast Babah bestaat het panel uit drie anderen met een Afrikaanse achtergrond, allen lid van de FNV. Margaret Kotey kwam vanuit Ghana naar Nederland, omdat haar man hier ging studeren. Ze hoopte dat zelf ook te kunnen doen, maar haar Afrikaanse diploma's bleken minder waard dan gedacht. De weg naar de gewenste diploma's was lang en daarom niet haalbaar in combinatie met haar andere verplichtingen. Ze is nu schoonmaakster.

Daniel Osei, ook uit Ghana, heeft een vergelijkbaar verhaal. Hij kwam net als Margaret minder ver met zijn Afrikaanse diploma's dan verwacht. Ook voor hem was de weg naar nieuwe diploma's te lang, gezien de al direct aanwezige morele plicht om zijn familie in Afrika financieel te ondersteunen. Ook hij werkt nu als schoonmaker.

Osama Idries is, net als Babah, in Nederland wel gaan doen wat hij wilde. Hij was in Soedan al werkzaam voor internationale, maatschappelijke organisaties en heeft die carrière in Nederland voortgezet.

De rol van de FNV

Margaret werd lid van de FNV omdat ze, ondanks de soms negatieve verhalen van andere collega's, zag dat de FNV veel voor haar leden doet. Osama vertelt dat hij de vakbond gelukkig nooit nodig heeft gehad. "Maatschappelijke organisaties zijn nette werkgevers." Hij is lid geworden omdat hij uit een vakbondsnet komt. Babah legt Afrikanen altijd uit dat we hier, anders dan in Afrika, 'alle groepsdingen in instanties zoals de FNV hebben gestopt, die voor onze belangen opkomen' en dat het daarom belangrijk is om lid te zijn. Daniël is een kritisch lid: na de vraag wat de FNV kan doen om Afrikaanse migranten te helpen, vertelt hij dat hij over een aantal zaken minder tevreden is, zoals over de manier waarop de FNV het aanpakt als leden hun contributie niet betalen.

Godfrey, Osama en Babah benadrukken meerdere keren dat Afrikanen niet als individu denken, maar als gemeenschap.

"Benader één Soedanees en je hebt de hele community," aldus Godfrey.

"Dat moeten we nog leren," zegt Osama, "dat je deze groepen moet benaderen via hun informele leiders."

Er zijn een hoop vragen over het benaderen van een groep mensen op basis van hun nationaliteit. Eén dame in de zaal brengt de gevoelens bij mensen van gemengde afkomst ter sprake, een ander in de zaal benoemt dat hij er moeite mee heeft dat alle Afrikanen op één hoop gegooid worden. Margaret stelt dat het wellicht handiger is om Afrikaanse migranten te benaderen via hun werk, omdat je ze daar nou eenmaal weet te vinden. Maar alhoewel de zaal voldoende bezwaren kan bedenken, komen de voordelen steeds weer terug:

"Je hebt dat netwerk nodig om ze te vertellen dat de vakbond voor ze aan het werk is. Als je hun netwerk gebruikt om ze dat te vertellen, als hun leiders ze adviseren, dan respecteren ze dat," aldus Joel Odigie, vanuit de zaal. Hij voegt eraan toe dat het verstandig is om binnen de FNV mensen te hebben die als contactpunten functioneren voor Afrikanen. Osama bevestigt dat: er hoeft misschien niet per se een Afrikaan op die positie te zitten, maar het moet in ieder geval zichtbaar zijn dat de FNV een inclusieve organisatie is.

Het panel is het erover eens dat er kansen liggen voor de FNV op het moment dat migranten hier net aankomen. Als migranten pas benaderd worden wanneer ze eenmaal aan het werk zijn, is het te laat, vinden Osama, Babah en Godfrey. Als ze er net zijn, kennen ze de weg nog niet en is goede informatie hard nodig. Dat is een mooi moment voor de FNV om ondersteuning te bieden en migranten aan hen te binden.

Een panel en een zaal vol ideeën

Daniel benoemt nog een ander onderwerp: veel Afrikanen willen, net als hij, uiteindelijk terug naar Afrika. Maar hoe zit dat dan met de pensioenen? Is dat iets waar de FNV aandacht voor heeft? En kunnen de organizers in zijn sector niet weer terugkomen, gezien de goede resultaten die zij behaalden in het verleden?

Iemand anders in de zaal benoemt dat het goed zou zijn om te investeren in mentorprojecten, en weer iemand anders haalt bij wijze van suggestie goede herinneringen

op aan de vroegere vakbondschoon. Ook de suggestie van Joel Odigie om te blijven praten met mensen met radicale, xenofobe, of anderszins extreme ideeën, wordt nog eens genoemd.

Op geen enkel moment valt het stil tijdens de conferentie. De deelnemers in de zaal zijn betrokken, en het panel vertelt open over hun net iets anders dan gemiddelde ideeën en ervaringen.

Na een volle, informatieve dag, sluit Elzinga de conferentie af:

“Ik heb vandaag een hoop goede ideeën en suggesties gehoord. De discussie over inclusiviteit moeten we zeker voort blijven zetten, want het gaat niet vanzelf weg. (...) ‘Verbinding begint altijd met de ontmoeting’, heb ik genoteerd. Daar moeten we als FNV actief het voortouw in nemen.”

FNV Werkgroep Sub-Sahara Afrika | 2020